

att acceptera sin lott

Ingenting är som förut. Och kommer inte heller att bli det igen. Det är bara så svårt att fatta.

Att förlora regeringsmakten efter mer än fyra årtionden tycks på de drabbade ha en effekt som i mycket liknar reaktionen hos den som förlorat en älskad anhörig, så som psykologer och själasörjare beskrivit den.

Först kommer chocktillståndet: katastrofen är så ofattbart stor att man inte förmår att ta itu med den; den drabbade kan t o m visa tecken på upprymdhet under denna första period. Och så är det ju en massa praktiska ting man måste ta itu med som kan uppta tankarna.

Men så kommer sorgearbetet, som inga droger och lyckopiller i världen kan förhindra, bara skjuta upp. Sorgearbetets slutmål är att lära en att inse att situationen är ofrånkomlig, man har inget val, man måste leva med den. Men innan detta mål är nått, kan allehanda kriser inträffa med anklagelser mot makterna över det orättvisa ödet, med anklagelser mot omvärlden för att denna inte är lika engagerad i sorgen över förlusten, med självuppgörelser, med försök till bortträngningar av sanningen och försök att leva som om olyckan aldrig inträffat osv.

Läkningsprocessen kan ta år. Ärren går aldrig bort.

De första dagarna efter valet lyckades de ledande socialdemokraterna visa upp en samlad, nästan munter, min. I TV fick vi se Olof Palme med spänstiga steg skutta in till talman Allard för att säga upp sig och regeringen. Och mot slutet av expeditonsministärens tid, när ståhejet med att städa och bränna papper i kanslihuset i stort sett var

Medicin och politik

överståndet, höll Palme presskonferens för att tala om att socialdemokraterna i oppositionsställning tänkte hålla fast vid samma politik som de fört i regeringsställning. Allt var som förut: mycket folk på presskonferensen, Palme var på gott humör, man stod i centrum.

Fredagen den 8 oktober 1976 gick det inte längre. Regeringen Fälldin trädde till. Världens församlade journalister samlades kring den nya statsministern och hans regeringskolleger. Man fick följa med de nya till slotet och kanslihuset. Deras regeringsförklaring spreds i allsköns översättningar. Det var en fest.

Men i ett bås i riksdagsrestaurangen satt den gamla regeringen och sörjde. Nu kunde man inte komma ifrån sanningen längre. Det var oåterkalleligt. Palme höll en ny presskonferens – denna gång betydligt sämre besökt – för att ge uttryck åt en "dov förtvivlan". Han tillskrev den något han kallade "centerns svek". Detta är vad som på psykiatriskt språk kallas "rationalisering".

Sedan dess pågår problembearbetningen och kampen mot verkligheten. Det är svårt att behärska såväl röstläge som ordval. "Fy", "svек", "bluff", "humbug", "hot mot demokratin", "olycka för svenska folket" etc. En debattordning i riksdagen, skapad under socialdemokratisk regeringstid, kallas "makaber", därför att den gynnar regeringen. Riksdagsman Gunnar Sträng genomgår inför öppen ridå en identitetskris. Nesligen får han gå och sätta sig, sedan han rest sig och gått fram till talarstolen, när "Statsrådet och chefen för finansdepartementet" påropats. Och han tvingas byta personligt pronomen

om sig själv: från "finansministern" till "jag".

Massmedia anklagas av den nya oppositionen för konformism, därför att de ägnar den nya regeringen lika mycket intresse som den gamla. De arbetar ju med den utgångspunkten att den politiska majoriteten, regeringen, kan förändra verkligheten, medan oppositionen bara kan uttrycka åsikter. Det leder till en skillnad i nyhetsvärderingen av vad exempelvis ett statsråd har att säga, jämfört med vad som kommer från en oppositionsman. Det här är något som den gamla oppositionen fått känna på i alla tider. Socialdemokraterna har inte behövt tänka på det förrän nu. Det kommer att ta tid innan de vant sig.

Frågan är hur länge det dröjer, innan socialdemokratin kommer fram till självprövningens stadium. Om nuvarande fas av kampen, kännetecknad av besinningslösa anklagelser till höger och vänster, får pågå en längre tid, kommer socialdemokraterna också att få gott om tid för självprövningens fas. De kommer i så fall nämligen att få ytterligare minst tre år på sig.

Såvida man nu inte på den andra kanten misslyckas med *sin* anpassning till den nya ovana situationen, nämligen att begripa och rätta sig efter att det nu inte längre rör sig om tre sinsemellan konkurrerande partier engagerade i en permanent valrörelse. Om inte de borgerliga snabbt lär sig att regera, kommer socialdemokraterna kanske aldrig att hinna lära sig opponera. Det vore ju skada.

Håkan Hagwall